

ĐÂY THÔN VĨ DẠ

(HÀN MẶC TỬ)

I – BÀI TẬP

1. Câu hỏi 1, sách giáo khoa, trang 47.
2. Qua âm sắc đặc biệt của ba câu hỏi xuất hiện trong ba khổ thơ, ta có thể nhận ra được điều gì về diễn biến tâm trạng của nhân vật trữ tình ?
3. Tìm hiểu vẻ đẹp của bức tranh "vườn" được gợi ra trong khổ đầu bài thơ. Bức tranh ấy có thể tượng trưng cho điều gì ?
4. Lí giải ý nghĩa của hai câu thơ : "Gió theo lối gió, mây đường mây - Dòng nước buồn thiu, hoa bắp lay". Vì sao ta không thể nhìn nhận các câu đó như một sự tả cảnh thông thường ?
5. Từ *kịp* ở câu "Có chớ trăng về kịp tối nay ?" mang thông điệp về một số phận. Có thể nghĩ như vậy được không ? Hãy trình bày ý kiến riêng của mình.
6. Nêu cảm nhận về hình ảnh thơ "Áo em trắng quá nhìn không ra".
7. Làm rõ nghịch lí của lòng yêu đời được thể hiện trong khổ cuối của bài thơ.

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Cảnh sắc, tâm tình được thể hiện trong mỗi khổ thơ có một sắc thái riêng. Trong khổ đầu, cảnh hiện lên tươi trong, sắc nét, gieo vào lòng người một cảm xúc nhẹ nhàng, hân hoan. Sang khổ hai, cảnh trở nên bất định, mơ hồ, được bao bọc trong một thứ ánh trăng mơ màng, da diết, biểu hiện nỗi khắc khoải, bất an của một cõi lòng tràn đầy dự cảm về sự chia lìa. Ở khổ cuối, hư thực dường như không còn phân biệt được, khoảng cách dù tương đối giữa ngoại cảnh và nội tâm bị xoá đi và người đọc tưởng như nghe được những tiếng nói trái ngược nhau của một nội tâm đầy bi kịch.

2. Mỗi khổ thơ trong bài chứa đựng một câu hỏi. Những câu hỏi này đã giúp độc giả nhận ra được tiếng nói trữ tình sâu thẳm của bài thơ. Với câu hỏi đầu tiên vốn có dáng dấp của một lời tự nhắc ("Sao anh không về chơi thôn Vĩ?"), ta nghe được niềm xốn xang trong lòng nhân vật trữ tình khi kỉ niệm về Huế, về thôn Vĩ được đánh thức một cách đột ngột. Câu hỏi thứ hai ("Có chớ trăng về kịp tối nay?") cho thấy nhân vật trữ tình đang dần chìm sâu vào mặc cảm về thân phận và tự thấy mình là kẻ "chậm chân", "lỡ chuyến" giữa cuộc đời. Câu hỏi xuất hiện cuối bài ("Ai biết tình ai có đậm đà?") chứa đựng một chút hoài nghi, một chút trách móc, vừa thoáng vẻ cam chịu vừa nhói lên khát vọng sống khôn cùng.

3. Khổ thơ đầu giống như một bức tranh tuyệt đẹp về vườn thôn Vĩ. Gây ấn tượng trước hết là hình ảnh hàng cau thẳng vút đang vươn lên để đón nhận những tia nắng đầu tiên, tinh khiết của buổi mai. Tiếp theo, cả khu vườn ửng rạng lên trong một thứ ánh sáng huyền ảo như ngọc. Sau hành lá trúc, ta thấy thấp thoáng một khuôn mặt chữ điền bình dị, gợi cảm xúc thân thuộc, đầm ấm. Đằng sau lời thơ tả cái *mutót* của cây lá đẫm sương đêm, ta nghe được một tiếng reo trầm trồ, ngỡ ngàng, thán phục,... Tuy nhiên, bức tranh này cũng đậm màu sắc tượng trưng. Vườn thôn Vĩ thực chất cũng là "vườn mơ ước", cõi mơ ước của tác giả.

4. Xét theo lô gích thông thường, hai câu thơ đầu của khổ hai thật vô lí vì nó diễn tả một điều không xảy ra trong thực tế : gió và mây mỗi thứ đi mỗi đường chứ không phải là gió thổi mây bay, mây *cuốn theo chiều gió*. Thêm nữa, từ *buồn thiu* cũng như muốn thông báo về một cái gì khác hơn việc vẽ cảnh dòng nước trôi chậm quanh hiu. Đặt vào mạch cảm xúc của bài thơ, ta hiểu hai câu này còn muốn gợi lên tình trạng phân rã, chia lìa trong cuộc đời, trong tình yêu và tình trạng đó đem lại cho nhân vật trữ tình một nỗi buồn lạ lùng, thắm đậm, không có cách gì làm tan loãng được.

5. Đúng là từ *kịp* ở câu "Có chớ trăng về kịp tối nay?" mang thông điệp về một số phận, cho dù tác giả có thể không hoàn toàn ý thức được điều này. Nhìn bề ngoài, câu thơ khá "tối nghĩa", tuy vậy, nó đã biểu đạt được một cách thật "sáng rõ" cảm giác lo âu, bồn chồn, phấp phồng, nghi ngờ,... đang dấy lên trong lòng nhân vật trữ tình – thứ cảm giác thường đến "làm bạn" với những con người có số phận không may mắn hoặc đau khổ.

6. Hình ảnh "Áo em trắng quá nhìn không ra" là một hình ảnh thơ đa nghĩa, gợi nhiều cách lí giải khác nhau. Thực ra, đây không hoàn toàn là một hình ảnh. Đúng hơn, đây là một cảm giác, cảm nhận. Qua nó, dường như nhân vật trữ tình

tự thú sự bất lực trong việc thu hẹp khoảng cách giữa mình với những cái gì mơ ước (cũng có thể cái mơ ước đó là cái vốn thân thuộc nhưng bây giờ đã tuột ra khỏi tầm tay). Màu áo trắng kì lạ có thể hiểu là biểu tượng của một cái gì thực sự hiện hữu nhưng lại không thể tri giác được và có sức ám ảnh vô cùng lớn đối với thi nhân.

7. Lòng yêu đời không phải bao giờ cũng được diễn đạt theo chiều thuận. Đọc khổ thơ sau cùng ta có thể thấy rõ điều này. Câu hỏi cuối có thoáng qua một ý trách móc, nghi ngờ, giận dỗi (tất nhiên, không phải là sự trách móc, nghi ngờ, giận dỗi đối với một cá nhân cụ thể nào). Tất cả các cung bậc tình cảm đã nêu không hề nói lên sự lụi tắt của niềm hi vọng. Ngược lại, nó giúp ta nhận ra bản năng sống mạnh mẽ của nhân vật trữ tình – một con người dù lâm vào tình thế bi đát vẫn không thôi tra vấn, thắc mắc về ý nghĩa cuộc đời.